

Saksbehandler: Olav Fykse Tveit

Saksdokumenter:

Rapport fra møte i Kirkens Nødhjelps representantskap 23.-24. april 2004 v/Ingrid Vad Nilsen
(vedlagt)

Oppsummerende vurderinger ved styret i KN (vedlagt)

Rapport fra KNs representantskap

Sammendrag

MKR har tidligere sagt at en ønsker å ta på alvor utfordringen fra KN til oppdragsgiverne om en mer forpliktende relasjon til representantskapet. Derfor har vi nå bedt KMs valgte delegater om å rapportere til MKR. Dessuten sender vi ut oppsummeringene fra årsrapporten som KNs styre har utarbeidet.

Saken er en orienteringssak der MKR drøfter KNs arbeid og gir evt. kommentarer som kan fremmes for neste års representantskapsmøte, og som kan være av relevans i den jevnlige kontakt mellom MKR og KN.

På MKRs møte i september blir det en felles kveld og formiddag med KNs ledergruppe. Det gir anledning til en videre drøfting av KNs arbeid og vårt felles engasjement overfor de økumeniske organisasjoner.

I rapporten og oppsummeringen går det fram at arbeidet med Global Strategic Plan (GSP) nå er i en avsluttende fase. Her legges viktige føringer for kommende års arbeid. Nærmere informasjon om innholdet i den justerte GSP etter KNs styremøte 24. mai sendes og/eller presenteres på møtet.

I rapporten fra representantskapsmøtet inviteres MKR til drøfting av navn på egnede styrekandidater til neste år. Videre legges det opp til at alle delegater fra Dnk sees under ett og bør ha en viss samordning av sine synspunkter før neste møte i representantskapet. Det kan gjøres ved at MKRs representant via vårt sekretariat kontakter de andre pr. e-post om viktige anliggender og spørsmål så snart sakspapirene fra KN foreligger.

Forslag til vedtak:

1. MKR tar rapporten fra Kns representantskap til orientering og vil understreke betydningen av at Dnks representanter rapporterer til MKR som KMs organ.
2. MKR har følgende kommentarer til rapporten:
.....
.....
3. Dnks representanter blir informert om MKRs kommentarer til rapporten.

Rapport nr. 10/04

RAPPORT FRA MØTE I KIRKENS NØDHJELPS REPRESENTANTSKAP

23.-24. april 2004

v/Ingrid Vad Nilsen

Representantskapet (repr.) er satt sammen av medlemmer av alle KNs oppdragsgivere. For Dnk betyr det ett medlem oppnevnt av hvert bispedømmeråd og 6 medlemmer oppnevnt av KM. For denne perioden er disse seks: Berit Wenaas (nestleder i repr.), Ronald Urheim, Sissel Hodne Steen, Ingrid Vad Nilsen, Erlend Rogne og Stig Lægdene.

Repr. er KNs øverste organ og samles en gang pr. år.

Den viktigste saken i år var behandlingen av Global Strategic Plan (GSP) 2005-09. Her meldte oppdragsgiverne et behov for å bli brukt til mer enn pengeinnsamling. Det er en forventning om at KN bruker den kompetansen som finnes hos oppdragsgivere og kommuniserer slik at vi også blir aktive påvirkningsagenter.

Det ble foretatt statuttendringer som gjør at paraplyorganisasjoner ikke lenger har medlemskap i repr. De kan imidlertid søke om observatørstatus. NORME fikk innvilget slik observatørstatus uten kommentarer. Global Aid Network som er en paraplyorganisasjon for en del nykarismatiske menigheter i Norge, hadde også søkt om medlemskap. Det ble stilt en del spørsmål til begrunnelsen for deres medlemskap som ikke kommer fram verken i deres søknad eller i generalsekretærens bakgrunnsnotat. De fikk observatørstatus, og i brevet der dette meddeles, vil de også bli gjort klar over hvilken forpliktelse dette innebærer.

Vi fikk også ryddet noe i språkbruken omkring Dnks representasjon, slik at det tydelig framkommer at Dnks representasjon består av de som er valgt fra BDR og KM. Kriterier for valg av KMs kvote (minst en ungdom under 30, en repr. fra Samisk kirkeråd og en biskop) ble tatt ut av statuttene og lagt ved som kommentarer til disse.

Det var ventet kritikk av KNs engasjement i/om Midtøsten. Det har kommet en del kritikk av denne, mye på grunnlag av NIS-brev til mange av KNs oppdragsgivere med henstilling om å kritisere KN. Kritikken gikk på engasjementet den 9. november (krystallnatten) og Riv muren-kampanjen. I repr. ble denne kritikken ikke særlig høylydt.

Nye medlemmer i styret ble Olav Fykse Tveit (gjenvalg) og Trine Skarbøvik. Nye varamedlemmer ble Martin Kulild og Anne Skjelmerud. Valgkomiteens leder ble Erling Jakobsen (diakonirådgiver i Agder).

Oppfølging:

- Neste år skal det velges ny leder av styret for KN. Vi bør være aktive medspillere for å finne egnede kandidater. Vi bør også være mer aktive enn hittil med å spore opp dyktige, potensielle styremedlemmer.
- Vi må finne ut hvordan Dnks representasjon skal forberedes og evt. samordnes. Repr. i år ba om at sakspapirer sendes ut så lang tid på forhånd at det er mulig for oppdragsgiverne å

drøfte sakene med sine respektive organisasjoner før representantskapsmøtet som alltid er siste helg i april.

- Forslag til Global Strategic Plan (GSP) ble i år drøftet på Repr. Det er viktig for Dnks organer å ha et godt eierforhold til denne planen som skal vare fra 1005-09. Planen vil stake ut KNs kurs og prioriteringer i perioden. Det foreslås derfor at det blir informert om GSP på vårt junimøte, og at den blir drøftet. GSP har vært drøftet med partnere ute, men det er både viktige veivalg mht prioriterte arbeidsområder og landområder som framkommer i planen. Dette er det viktig for MKR å vite noe om og evt. kunne mene noe om. Videre er det viktig å drøfte om planen representerer en realistisk og/eller ønskelig utvikling, og hvordan den utfordrer oss som oppdragsgivere til å være mer enn "pengeinnsamlere" – det vil si, hvordan vi kan være med i det politiske påvirkningsarbeidet for en mer rettferdig verden.

Kongsvinger, 25.04.2004

Ingrid Vad Nilsen

Oppsummerende vurderinger ved styret i KN

2003: Økte ressurser for å fremme menneskers verdighet

Styret er meget glad for den tillit organisasjonen blir vist av flere hundretusen mennesker i Norge. Kirkens Nødhjelps samlede økonomiske ressurser i 2003 økte med 16 millioner til 536 millioner takket være økte bidrag fra offentlige myndigheter, enkeltpersoner og menigheter. Styret er trygg på at midlene Kirkens Nødhjelp forvaltet i 2003 har gitt viktige bidrag i kampen for å fremme menneskers verdighet i møte med fattigdom og undertrykkelse.

Nødvendigheten av helhet og forankring hjemme og ute

Kirkens Nødhjelps prinsippdokument, vedtatt av representantskapet i 1999, fastslår at Kirkens Nødhjelp skal arbeide på tre måter: Redde og beskytte liv, utvikle bærekraftige levekår, og påvirke holdninger og beslutninger hos rike og mektige. Også i 2003 har denne helhetlige måten å arbeide på vist seg både bærekraftig og krevende. Denne arbeidsmetoden lykkes fordi Kirkens Nødhjelp samarbeider med organisasjoner som har en solid, folkelig forankring. Dette gjør dem i stand til å delta i forbedringen av folks daglige liv, og samtidig bidra til utformingen av nasjonens framtid.

På samme måte har styret fått bekreftet hvor viktig det er at Kirkens Nødhjelp er økumenisk forankret i norske menigheter. Det er gledelig å se at menighetene lar seg mobilisere både for innsamling og opinionspåvirkning. 2003 har vist at Kirkens Nødhjelp må tilby menigheter og folk i Norge ulike måter å engasjere seg på. Styret finner det meget gledelig at det frivillige nettverket i fasteaksjonen maktet å mobilisere engasjement, interesse og rekordstort innsamlingsbeløp til den globale aids-kampen samtidig som krigen pågikk i Irak. Forutsetningene for å få dette til har vært å klargjøre sammenhengen mellom informasjon og innsamling, makte å mobilisere opinionen, få til en god lokal organisering og tilby ulike handlingsmuligheter.

Global responskapasitet

Styret har i 2003 fått bekreftet at organisasjonens evne til å respondere hurtig og presist når katastrofer inntreffer er blitt vesentlig styrket de senere årene. Dette skyldes i stor grad samarbeid med søsterorganisasjoner, organisert i nettverket ACT (Action by Churches Together). Liberia og Iran er gode eksempler på at Kirkens Nødhjelp har mulighet til å gi mennesker hjelp også der vi ikke selv har vært involvert tidligere, men der andre organisasjoner i ACT har lang erfaring. Styret merker seg at det er vanskeligere å mobilisere økonomiske ressurser i katastrofer som ikke har høy mediaomtale, politisk prioritering eller norsk personell. Styret vil legge vekt på at Kirkens Nødhjelp i årene fremover også prioriterer å fremskaffe økonomisk støtte i Norge til "gjemte" og "glemte" katastrofer.

Sultkatastrofer og behov for politiske endringer

Året 2003 ble innledet med trusselen om en meget stor humanitær katastrofe på Afrikas Horn. Mer enn 15 millioner mennesker hadde behov for matvarehjelp i Etiopia og Eritrea. Kirkens Nødhjelp bidro til at et stort antall mennesker i akutt nød fikk mat. Slik var vi med på å forhindre at matmangelen førte til en fullt utviklet hungerkatastrofe.

Kirkens Nødhjelp har arbeidet i de to landene i flere tiår. Bortimot en million mennesker i de to landene har fått sikker vannforsyning som følge av denne innsatsen. Det er imidlertid tydelig at Etiopia og Eritreas sultkatastrofer henger nøye sammen med utilfredstillende politisk styring i landene. Dette gir seg blant annet utslag i manglende demokratisk åpenhet, statlig eierskap av jorda, og en lite dynamisk økonomisk politikk. Krigen mellom de to landene har tappet begge stater for ressurser. Etiopias gjeld til utlandet, for en stor del tatt opp av diktaturet på 1980-tallet, må dessuten få en løsning. Derfor var Kirkens Nødhjelp, sammen med sitt nettverk, direkte involvert i prosessene som ledet fram til at Verdensbanken godkjente Etiopias *Poverty Reduction Strategic Paper*. Denne planen legger grunnlaget også for gjeldslette og er en forutsetning for at Etiopias sultproblemer skal kunne løses. Styret er overbevist om at Kirkens Nødhjelp i årene fremover må forsterke arbeidet i politiske prosesser nasjonalt og internasjonalt for å bidra til at årsakene til sultkatastrofene fjernes.

En annen forutsetning for at fattigdomsstrategien og kampen mot sulten skal lykkes, er at befolkningen sikres tilgang til rent vann og gode sanitærforhold. Dette må gjøres ved at vann betraktes som et felles gode, og ikke bare som en råvare som styres av markedet. Vi må utvikle en modell der det sivile samfunn, marked og myndigheter bidrar til å realisere alle menneskers grunnleggende rett til vann.

Fattigdom og diktatorgjeld

Kirkens Nødhjelp har sammen med ungdomsbevegelsen Changemaker i mange år arbeidet for å bekjempe gjeldskrisen som mange fattige land befinner seg i. Det er godt dokumentert at gjeldskrisen er en vesentlig årsak til fattigdom. De senere årene har Kirkens Nødhjelp lagt vekt på långivernes ansvar for gjeldsbyrden. Lånene ble gitt til diktatorer og til utviklingsprosjekter styrt av långiver, men få lån har hatt positiv effekt. Dessverre tar ikke långiveren ansvar for denne uansvarlige utlånspolitikken. De velter alt ansvar over på fattige stater. Slik blir befolkningen, og særlig fattigfolk i disse landene, de som må bære de negative konsekvensene av andres feilaktige disposisjoner. Changemakers kampanje mot diktatorgjeld og Kirkens Nødhjelps mobilisering av kirkelige aktører for å reise spørsmålet politisk, bidro vesentlig til at Stortinget og regjeringen nå viser vilje til å utrede spørsmålet om legitimiteten i fattige lands gjeld. Styret håper at norske myndigheter i tiden fremover vil gå inn i en lederrolle internasjonalt og peke på långivernes etiske ansvar for å rydde opp etter en feilslått utlånspolitikk.

Fattigdom og diskriminering

Kirkens Nødhjelps omfattende og dyptgående arbeid med aids-epidemien har vist at kampen mot diskriminering og stigmatisering av dem som er rammet er avgjørende dersom vi skal klare å vinne kampen mot epidemien. Fasteaksjonen i 2003 løftet dette som tema og Changemakers POSITIV-kampanje bidro til økt aksept både i kirke og samfunn. I utviklingen av Den norske kirkes behandling av hiv/aids på Kirkemøtet var Kirkens Nødhjelp en betydelig ressurs, og organisasjonen har fått en sentral plass i Den norske kirkes gjennomføring av planen. For styret i Kirkens Nødhjelp er det oppmuntrende å registrere at det meldes om redusert stigmatisering flere steder i verden. Flere års systematisk arbeid med kirker og religiøse institusjoner begynner å høste frukter.

Fattigdom og arbeiderrettigheter

I den globaliserte verden har markedets aktører fått betydelig større innflytelse enn tidligere. Dette betyr at fattigfolks levkår i stigende grad er avhengig av at markedsaktørene innser sitt ansvar for arbeideres rettigheter. Globaliseringen innebærer også at vi som forbrukere i Norge er direkte knyttet til produksjonsforhold i andre deler av verden. Styret er godt fornøyd med at

Initiativ for Etisk Handel nå har 22 medlemsbedrifter med en total omsetning på 112 milliarder årlig, og at bredden i deltakelsen øker.

Samtidig er styret fornøyd med kampanjen mot internasjonale klesprodusenter med fabrikker i Burma og i Nord-Thailand. Dessverre er det tilsynelatende enkelt for klesprodusenter å avslutte kontrakter med fabrikker som har uholdbare arbeidsforhold. Arbeidet med forbedringer blir dermed mer krevende. Allerede marginaliserte arbeidere risikerer å miste den lille inntekten de får i dag. Arbeidet avslører at det for ofte er stor avstand mellom bedriftenes erklærte politikk og praksis.

Styret registrerer med glede at Norges import av tekstiler fra Burma falt med 40 prosent i 2003, noe styret mener i stor grad skyldes Kirkens Nødhjelp og Changemakers mobilisering i Norge. Styret erkjenner at arbeidet med å fremme bedrifters sosiale ansvar er ressurskrevende og til dels risikofylt både for partnere og for Kirkens Nødhjelp. Samtidig er styret overbevist om at dersom kampen mot fattigdom skal lykkes må markedsaktørene ta ansvar og bli aktive deltagere. Derfor er det viktig at Kirkens Nødhjelp i økende grad samarbeider med det globale kirkelige nettverket i dette arbeidet.

Fattigdom og handel

De rådende handelsstrukturene må endres dersom kampen mot fattigdommen skal vinnes. I Kirkens Nødhjelps internasjonale nettverk er arbeidet for rettferdig handel en hovedprioritet. På denne bakgrunn sluttet Kirkens Nødhjelp seg til den økumeniske familiens globale handelskampanje, Trade for People, i 2003. Det ble også gjort forsøk på å skape en global paraply i stil med Jubilee 2000 (en løst integrert allianse som nå går under navnet Trade Justice Movement) samt en nasjonal plattform for samarbeid mellom norske organisasjoner (handelskampanjen.no). Styret ser at det er vesentlig at u-land må få større mulighet til å beskytte og støtte fattige og sårbare produsenter, særlig mot dumping av subsidierte jordbruksvarer, og å få stanset eksportsubsidiering og dumping av landbruksvarer fra rike land.

Fattigdom og politisk undertrykkelse

I en rekke land fører staten en politikk som leder til fattigdom og menneskelig nød. Kirkens Nødhjelp vil fortsette å engasjere seg i land med slike regimer. Kirkens Nødhjelps arbeid overfor politiske myndigheter vil alltid være forankret i troen på menneskets verdighet og tilslutning til det internasjonale menneskerettighetssystemet. Organisasjonen har ikke en partipolitisk agenda eller en politisk ideologi. Hovedprinsippet er at vi støtter nasjonale organisasjoner og reiser deres sak i norsk og internasjonal opinion.

Styret har merket seg at Kirkens Nødhjelp har møtt motstand fra enkelte hold etter å ha kritisert Israels okkupasjon av palestinske områder og byggingen av et sikkerhetsgjærde på palestinsk land. Styret vil understreke at Kirkens Nødhjelps synspunkter er godt forankret i palestinske og israelske samarbeidsorganisasjoner. Posisjonene er også i tråd med synspunkter hos våre søsterorganisasjoner, hos de internasjonale kirkelige organisasjonene Kirkens Nødhjelp samarbeider med, samt sentrale oppdragsgivere i Norge. Samtidig understreker styret at Kirkens Nødhjelp tar sterk avstand fra voldsbruk, og fastholder staten Israels rett til sikkerhet og sikre grenser. Kirkens Nødhjelp vil fortsatt delta i kampen mot antisemittisme og rasisme (se saken om Engasjement for rettferdighet og fred i det hellige land).

Fattigdom og konfliktområder

Svært mange steder der Kirkens Nødhjelp yter en innsats, innebærer oppdraget, direkte eller indirekte, å kjempe for menneskers sikkerhet i møte med krig og konflikt. Derfor har Kirkens Nødhjelp i en årrekke også deltatt i ulike prosesser for å bringe parter i konflikt til en fredelig løsning. Kirkens Nødhjelps har i 2003 vært en direkte tilrettelegger for samtaler mellom parter på Haiti, og har bidratt til å styrke kirkelige og andre organisasjoners rolle i politiske fredsforhandlinger i Sudan og Burundi. Kirkens Nødhjelp har støttet folkelig mobilisering nedenfra i Angola, og tilrettelagt for møtepunkter på tvers av religioner på Balkan.

De senere årene har det av ulike årsaker blitt nødvendig å gjennomtenke forholdet mellom humanitære organisasjoner og militære styrker. Situasjonen i Kosovo, Afghanistan og Irak har aktualisert dette ytterligere. For Kirkens Nødhjelp har det vært nødvendig å understreke at humanitære organisasjoner og militære styrker har ulike mandater og derfor ulike roller. De militære styrkene må ta ansvaret for sikkerhet og stabilisering. Humanitære organisasjoner må få ansvar for gjenoppbygging. Styret anerkjenner at det kan være behov for internasjonalt militært nærvær for å gi sivilbefolkningen i et konfliktområde grunnleggende sikkerhet. Et slikt nærvær må imidlertid forankres i FN, og de militære styrkene må innordnes sivile myndigheter og respektere de humanitære organisasjonenes uavhengighet.

Usikkerhet og vold er ikke bare knyttet til de store spørsmål om krig og konflikt, men også om det som skjer i hjemmene og lokalsamfunnet. I 2003 løftet Kirkens Nødhjelp arbeidet mot kjønnslemlestelse for å understreke hvor viktig det er å ta avstand fra tradisjoner som legitimerer voldsutøvelse. Styret er stolt av Kirkens Nødhjelps sentrale rolle i dette arbeidet i Norge og vil fortsette å prioritere dette i tiden framover.

Økt samarbeid med FN

Kirkens Nødhjelps innsats i Irak ble startet opp i 1997, og bidraget var konsentrert om ulike vannprosjekter. Styret registrerer med tilfredshet at Kirkens Nødhjelps langsiktige arbeid innenfor vannsektoren i Irak gjorde det mulig å bidra med rent vann både under krigen og i oppbyggingen etter diktaturets fall. Kirkens Nødhjelp er nå UNICEFs viktigste samarbeidspartner på vannsektoren i Irak, og samarbeidet inkluderer også psykososiale prosjekter. Dermed er Kirkens Nødhjelps engasjement i Irak solid forankret i FN.

Styret har ønsket at Kirkens Nødhjelp i økende grad må forholde seg til FN og dens ulike organisasjoner direkte, og indirekte gjennom de kirkelige verdensorganisasjonene. I årene fremover må Kirkens Nødhjelp fortsette arbeidet for å få til en styrket samhandling mellom norske myndigheter, ulike FN-organisasjoner og Kirkens Nødhjelps nettverk og partnere.

Samhandling med norske myndigheter

I 2003 startet en toårig rammeavtale med NORAD. Denne rammeavtalen gir rom for en dynamisk samhandling mellom norske myndigheter og Kirkens Nødhjelp slik at ressurser kan benyttes bedre. Selv om den økonomiske rammen ble noe mindre enn ansøkt, konstaterer styret med glede at Kirkens Nødhjelp igjen er størst mottaker av midler fra NORAD, og at avtalen gir Kirkens Nødhjelp store muligheter og utfordringer.

Kirkens Nødhjelp økte antallet utekontorer som et ledd i å stimulere økt samhandling mellom norske myndigheter og Kirkens Nødhjelps arbeid. I 2003 ble det åpnet nye representasjoner i Zambia og Angola i tillegg til to kontorer i Irak. Det er med noe forbauselse at Kirkens

Nødhjelps styre registrerer kritikken av den tette samhandlingen mellom norske myndigheter og humanitære organisasjoner. Kirkens Nødhjelps styre har jevnlig diskusjoner om egen strategi og om forholdet til myndighetene og kan ikke se at det tette samarbeidet truer Kirkens Nødhjelps identitet eller mulighet til å foreta strategiske valg. Tvert om har det dynamiske samspillet med norske myndigheter bidratt til å realisere Kirkens Nødhjelps strategi og målsettinger.

Samspillet med norske myndigheter er ikke alltid harmonisk og preget av sammenfallende prioriteringer. Debattene i 2003 om illegitim gjeld, krigen mot Saddam Hussein og militære styrkers forhold til humanitært arbeid er eksempler på dette. Styret registrerer også at norske myndigheter valgte å ikke støtte utviklingen av et nasjonalt vannprogram i Afghanistan som var basert på Kirkens Nødhjelps 20-årige erfaring i landet.

Strategisk utvikling

2003 markerte starten på utviklingen av en ny Global Strategiplan for 2005 til 2009. Flere vurderinger av Kirkens Nødhjelp blir gjennomført i denne sammenheng. Den viktigste har vært en evaluering av Kirkens Nødhjelps arbeid, utført av våre partnere sammen med uavhengige utredere fra sør. Styret vil særlig legge vekt på anbefalingene om at Kirkens Nødhjelp må styrke partnerorganisasjonenes kapasitet til å delta i samfunnsutviklingen i sine land. Evalueringen var det viktigste samtaletemaet i rundebordskonferansen som ble arrangert i samarbeid med Kirkens Nødhjelps danske søsterorganisasjon Folkekirkens Nødhjelp, og som ble åpnet av H. M. Kong Harald V. Her ble det tydelig at de mer enn 30 partnerorganisasjonene ønsker en tydeligere mulighet til å være med på å bestemme Kirkens Nødhjelps prioriteringer, og at arbeid mot religiøst basert vold må prioriteres høyere.

Organisasjonsutvikling

De gode resultatene i 2003 er gjort mulig ved stor innsats fra Kirkens Nødhjelps ansatte. Det er imponerende å se hvordan de ansatte har bidratt til kontinuerlig utvikling av organisasjonen og vist evne til å utnytte de nye mulighetene som omskiftelige tider skaper. Styret vet at dette stiller store krav til den enkeltes evne og vilje til omstillinger og innsats og uttrykker stor tilfredshet med alt arbeidet som er gjort i 2003.

